

De

NUMMER 13 /// JAARGANG 88 /// 22 MAART 2013

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Verbondenheid aan Christus en dienstbaarheid

De derde dag

Negen maanden voor Kerst

Onverdraaglijke liefde

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer,
drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Hans Schaeffer.

Brede redactie kernredactie plus dr. Erik de Boer,
dr. Ad de Bruijne, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie, Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat met (abonnementen)administratie te maken heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie | www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-
- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

WAARHEID

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR ///

In een film kan alles. In *Life of Pi* kijk je twee uur lang naar een woeste tijger die ogenschijnlijk echt is maar toch niet meer dan een digitale verbeelding. Wel heel knap, door het 3D-effect zit je er middenin.

Ook in Nederland kan alles. En wat niet kan, wordt toch bespreekbaar gemaakt. Op die manier zijn geleidelijk praktijken ingeburgerd die eerder voor onmogelijk werden gehouden. Seksueel verkeer buiten het huwelijk is in ruime mate geaccepteerd. Overspel moet je niet overkomen natuurlijk, maar het is wel leuk om naar te kijken. De tv-serie *Goede tijden, slechte tijden* scoort al jarenlang hoge kijkcijfers, want dit is waarin mensen zich herkennen, in hun verborgen begeerten. Over abortus wordt niet meer gepraat en ook euthanasie heeft een plek gekregen. Vandaag wordt de vrijwillige euthanasie gemasseerd, met de interessante mogelijkheid om iets eerder uit het leven te stappen en zo een hoop ellende te voorkomen.

Intussen wordt er overdadig geconsumeerd en schandelijk gefraudeerd, ten koste van de schepping en de medemens. Alles kan. Maar het lijkt steeds meer op een film, die ogenschijnlijk echt is maar in feite niet meer dan een menselijke fantasie. We kunnen er helemaal in opgaan, tot ineens alles afgelopen is en het licht aangaat. Want dit is toch echt Gods wereld, dit kan zo niet.

In het tafelgesprek voor zijn sterven zei Jezus: 'Ik ben de waarheid' (Joh.14:6). Dat stelde Hij tegenover de leugen en de schijn, tegenover de droomwereld van mensen die ze zo lang mogelijk volhouden.

In deze dagen volgen we Hem op zijn lijdensweg, die Hij ging met de schuldenlast van onze onmogelijke daden en gedachten. Hij heeft die ontmaskerd en onttroond. Nu brengt Hij ons in de werkelijkheid van God, die we niet genoeg kunnen benoemen:

*'Ontwaak uit uw slaap,
sta op uit de dood,
en Christus zal over u stralen.'*
(Efeziërs 5:14)

IN DIT NUMMER

GELIJKVORMIGHEID AAN CHRISTUS EN DIENSTBAARHEID

Wie bij Jezus hoort, leeft van Jezus' dienstbare liefde. Hem volgen en met Hem verbonden zijn betekent dat je die dienstbare liefde daadwerkelijk toont aan anderen, en omgekeerd betekent dienstbaar zijn groeien in verbondenheid aan Christus.

NEGEN MAANDEN VOOR KERST

'Wees gegroet, Maria, vol van genade, de Heer is met u, u bent de gezegende onder de vrouwen, en gezegend is Jezus, de vrucht van uw schoot.' Met deze woorden vereren en aanbidden rooms-katholieken de moeder van Jezus. Wie was zij en hoe zien wij haar?

JEZUS EN DE GELDGOD

Jezus leert ons opvallend genoeg niet zozeer hoe we goed met geld moeten omgaan, maar eerder om er niet mee om te gaan. Het vergt oefening om de mammon in je leven niet de plaats te geven die hij in de samenleving vanzelfsprekend heeft.

EN VERDER

277 COLUMN LUISTEREND BIDDEN /// 277 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 278 DIENSTBAARHEID
EN NAASTENLIEFDE /// 281 MEDITATIE DE DERDE DAG /// 285 AFSCHIED EN WELKOM – NIEUWE
SAMENSTELLING REDACTIE DE REFORMATIE /// 286 BIJBELTAAL ONVERDRAAGLIJKE LIEFDE ///
290 BOEKBESPREKING TOEGANKELIJKE WELLUIDENDHEID /// 292 NIEUWS EN PERSBERICHTEN
292 UIT DE KERKEN ///

Gelijkvormigheid aan Christus en dienstbaarheid

TEKST: HANS BURGER, POSTDOC ONDERZOEKER AAN DE TU IN KAMPEN ///

Dienstbaarheid en gelijkvormigheid aan Christus horen bij elkaar en versterken elkaar. Verbondenheid met Christus leidt tot dienstbaar leven, maar dienstbaar leven leidt ook weer tot verdieping van die verbondenheid met Christus.

Zelf heb ik dat in Franeker ervaren met de kerstmaaltijden in De Voorhof, ons kerkgebouw. In 2006 hielden we in Franeker een Micha-project, in aansluiting bij de Micha-campagne die zich inzet voor gerechtigheid. We besloten ook iets concreets te doen, en kozen voor het organiseren van een maaltijd in ons kerkgebouw op Tweede Kerstdag, bestemd voor iedereen die met Kerst zin heeft in een kerstdiner

maar alleen thuis is, of voor wie geen geld heeft voor een kerstdiner. Afgelopen jaar hebben we al weer de zevende editie georganiseerd. We ontvangen elk jaar zo'n 20 à 35 gasten van wie de meesten anders nooit bij ons in de kerk zouden komen.

Het eerste jaar heb ik zelf met veel plezier eten geserveerd. Woorden als dienstbaarheid, liefde en gastvrijheid krijgen dan opeens meer body. Het

mooie is dat zowel jongeren (tieners) als ouderen ingeschakeld worden. Samen zo'n kerstmaaltijd organiseren is een prachtige manier om enthousiast te worden voor de kerk. Dit is immers kerk, dit is Kerst: samen mensen ontvangen en mee laten vieren. Elk jaar wordt iedereen er weer blij van: onze gasten, maar ook alle oudere en jongere gemeenteleden die meehelpen om het tot een succes te maken.

Servies De laatste jaren adopteren we ook steeds een tafel. Een tafel adopteren wil zeggen dat je voor een tafel met om en nabij de acht plaatsen de borden, de glazen, het bestek en de schalen levert. Je dekt de tafel en krijgt na de kerstmaaltijd je eigendommen weer terug, maar wel onafgewassen. Nu hebben wij een oud servies dat van mijn grootouders is geweest. De eerste paar keer dat we een tafel adopteerden, gaven we dat servies natuurlijk niet mee: stel je voor dat er iets kapot gaat. Na een paar keer hebben we echter besloten om dat mooie, oude servies juist wel ter beschikking te stellen. Als er ergens iets kapot mag gaan, dan is de kerstmaaltijd de juiste plek. Gastvrijheid mag iets kosten. Gods gastvrijheid heeft Hem immers ook wat gekost.

Tweerichtingsverkeer Uit dit voorbeeld blijkt dat spiritualiteit (je leven in verbondenheid met Christus) en dienstbaarheid elkaar versterken, en wel op twee manieren: wie gelijkvormig wil zijn aan Christus kan er niet omheen zich dienstbaar op te stellen. Maar van het omgekeerde is ook sprake: je geestelijk leven verdiept zich door je te oefenen in dienstbaarheid. Je dienstbaar opstellen opent je op een nieuwe manier de ogen voor wat Jezus Christus voor ons heeft gedaan en voor hoe God in zijn liefde ons gediend heeft. Samen bezig zijn versterkt gemeenschap en betrokkenheid. Er is dus sprake van tweerichtingsverkeer: verbondenheid met Christus leidt tot dienstbaarheid, en dienstbaarheid verdiept je verbondenheid met Christus. Beide aspecten wil ik in dit artikel verder uitwerken.

Christusgelijkvormigheid Ik begin bij de eerste beweging: verbondenheid met Christus leidt tot dienstbaarheid. Die verbondenheid met Christus is mijns inziens de kern van de christelijke spiritualiteit. Het gevolg van die verbondenheid is Christusgelijkvormig-

*'Gastvrijheid mag
iets kosten. Gods
gastvrijheid heeft
Hem immers ook
wat gekost'*

heid: we gaan steeds meer op Hem lijken. Wat typeert Jezus? Als je het verhaal over de voetwassing leest (Joh. 13), is dienstbare liefde tot het uiterste typisch voor Jezus. Zijn leerlingen de voeten wassen is daar maar een klein voorbeeld van, want Jezus' dienstbare liefde gaat verder, tot het uiterste: Hij geeft zijn leven voor zijn vrienden (Joh. 15:13; 1 Joh. 3:16). Jezelf omkleden met Jezus (Rom. 13:14) betekent dienstbaarheid aantrekken, en de gezindheid van Jezus krijgen (Fil. 2:5) betekent een dienstbare gezindheid krijgen. Wie bij Jezus hoort, leeft van Jezus' dienstbare liefde. Bij Jezus horen en Jezus volgen betekent Jezus volgen in dienstbare liefde. Inzet voor gerechtigheid en diaconaat horen daarom intrinsiek bij het volgen van Jezus. Je naaste liefhebben op een dienstbare manier kan soms veel voldoening geven, maar op andere momenten is het een kwestie van volhouden. Mensen die hulp nodig hebben, reageren niet altijd vriendelijk en hebben hun leven soms bepaald niet op orde. Er spelen vaak structurele problemen die je niet zomaar wegneemt, of mensen maken keuzes die indruisen tegen wat jij zou doen. Dat kan vragen oproepen: heeft helpen wel zin? Wil ik hier wel helpen?

Juist als het erom gaat vol te houden, is er één aspect van het gelijkvormig worden aan Christus dat je daarbij kan helpen: gelijkvormig worden aan Christus betekent ook dat je gaat delen in zijn lijden.

Volhouden Wat heeft dat delen in het lijden van Christus te maken met volhouden in dienstbaarheid? Paulus schrijft in zijn brieven vaak over gelijk worden aan Christus. Twee keer gaat het dan over lijden omwille van anderen. Zo schrijft hij aan de Korintiërs over zijn lijden: in ons werkt het sterven van Christus, in u het leven (2 Kor. 4:12). Iets dergelijks vind je in Kolossenzen 1:24. Paulus schrijft daar dat hij ten behoeve van de kerk het lijden van Christus aanvult. Kennelijk kun je lijden voor anderen en daarin delen in het lijden van Christus. Lijden voor anderen wil zeggen dat je het hart van je naaste wilt bereiken met de liefde van Christus, de liefde van God, en daarmee doorgaat als het je tegenslag en lijden oplevert. Dat is ook wat Jezus zelf gedaan heeft: Hij wilde ons hart bereiken met Gods liefde. Hij wilde dat ons hart weer open zou staan voor God. Hij bleef ons hart zoeken, ook toen het Hem tegenslag opleverde en Hij geslagen werd, toen wij irritant waren. Jezus' liefde bleef, het kostte Hem zijn leven. Over de betekenis van Jezus' dood is meer te zeggen, maar belangrijk is nu dat op deze manier ook wij kunnen lijden voor anderen. Zo had Paulus een diep verlangen dat mensen oog kregen voor Gods liefde. Om hun hart te bereiken, wilde hij tegenslag en lijden doorstaan. Dat is delen in het lijden van Christus voor anderen:

*'Bij Jezus horen en
Jezus volgen betekent
Jezus volgen in
dienstbare liefde'*

vanuit het verlangen dat iemand oog krijgt voor Gods liefde volhouden als die ander tegenvalt of irritant is.

Bemoedigend Het kan je bemoedigen wanneer Christus volgen tegenvalt: je komt bij iemand wie je het gunt om oog te krijgen voor de liefde van Christus, en daarom probeer je voor die ander de liefde van Christus te belichamen. Maar de manier waarop hij of zij reageert, doet je pijn.

Gelijkvormig worden aan Christus kan dan betekenen dat je ervoor kiest om toch door te gaan omdat je graag wilt dat die ander de liefde van God mag ervaren en hoopt dat er toch ruimte komt voor Gods liefde. Dit is immers precies wat Jezus voor ons heeft gedaan: doorgaan bij tegenslag, irritante reacties, verbale en fysieke agressie. Hij heeft het laten zien: tegenslag en lijden doorstaan om anderen met Gods liefde te bereiken. Wij mogen Hem daarin volgen.

Verbonden zijn met Christus en aan Hem gelijk willen worden leidt dus tot dienstbaarheid. Het helpt je bovendien om daarin vol te houden.

Verdieping Maar ook het omgekeerde gebeurt: dienstbaarheid verdiept ook je verbondenheid met Christus. Om terug te gaan naar het begin: wij zouden het servies van mijn grootouders niet ter beschikking hebben gesteld voor een kerstmaaltijd als we geen eerdere kerstmaaltijden hadden meegemaakt. Daardoor waren we opnieuw gaan nadenken over gastvrijheid, over wat gastvrijheid mag kosten en over wat het God heeft gekost. Inzet voor dienstbaarheid verdiept dus.

In het vervolg van dit artikel wil ik dat aan de hand van de volgende twee vragen verder uitwerken: hoe komt het dat

die verdieping plaatsvindt, en in welke zin vindt er verdieping plaats?

Werkelijke liefde In antwoord op de eerste vraag: verdieping vindt allereerst plaats doordat het geloof in de praktijk wordt gebracht. Je kunt over het geloof nadenken en praten, maar het in de praktijk brengen verdiept het geloof, zoals een Bijbelverhaal dat je leest anders binnenkomt dan wanneer het wordt uitgespeeld in een biblidrama. Omdat er verschil is tussen theoretisch leren en een praktijkoefening, ontdek je door iets echt te gaan doen nieuwe dingen.

Maar er is meer. Dienstbaarheid in praktijk brengen is liefhebben met de daad. Daarover schrijft Johannes (1 Joh. 4:12): 'Maar als we elkaar liefhebben,

blijft God in ons en is zijn liefde in ons ten volle werkelijkheid geworden.' Door metterdaad liefde in praktijk te brengen, blijft God in ons. Wie metterdaad liefheeft, blijft dicht bij God, is hecht met Hem verbonden. Tegelijkertijd geldt dat Gods liefde in ons ten volle werkelijkheid wordt. Gods liefde is voor veel mensen onzichtbaar, tot zij zichtbaar wordt in hoe mensen met elkaar omgaan. Mensen die van elkaar houden, maken Gods liefde concreet ervaarbaar en tastbaar. Bovendien wil God zijn liefde via ons doorgeven aan anderen, en die beweging van liefde kan pas werkelijkheid worden als wij daadwerkelijk liefde betonen. Ons handelen maakt dat Gods liefde meer in ons werkelijkheid wordt, voor anderen, maar ook voor onszelf. Ons doen

Als God zo is, zo gastvrij, gul en dienstbaar, dan wil ik ook. ///

voegt dus iets toe: de verwerkelijking van Gods liefde. Gods liefde blijft niet een verhaal of een mogelijkheid, maar wordt daadwerkelijk gerealiseerd.

Daarom is het niet gek dat er verdieping plaatsvindt: door te doen kunnen we op een andere manier leren en ontdekken dan alleen door te denken en te praten; en door te doen wordt Gods liefde in ons echt werkelijkheid.

Verwondering

De tweede vraag was: in welke zin vindt er verdieping plaats? Dienstbaarheid verdiept de verbondenheid met Christus op ten minste drie manieren.

Als eerste groeit er inzicht in Gods liefde en Gods rijk. Wanneer wij mee gaan doen met God en Gods liefde in ons zichtbaar vorm krijgt, gaan we beter snappen wat Gods liefde inhoudt. Gods liefde is liefde die wat heeft gekost. Er is maar niet een servies gesneuveld, of iemand gewond geraakt. Er is iemand die zijn leven gegeven heeft – voor ons. En wanneer ik lijk op diegene die soms zo vermoeiend of irritant is dat ik niet meer wil helpen, of op iemand die zijn leven niet op orde heeft en die de vraag oproept: heeft helpen hier wel zin? – als ik merk hoe lastig het is om dan vol te houden met liefhebben, dan krijg ik meer respect voor God die zich naar ons heeft uitgestrekt. God is wél doorgegaan met ons en heeft het bijltje er niet bij neergegooid toen het lastig werd. God heeft in Christus de klappen zelf geïncasseerd. Wonderlijk...

Het begrip 'inzicht' schiet hier trouwens tekort. Beter passen verwondering en vreugde: o, dit is kerk! Gods rijk is als een kerstmaaltijd met mensen

overall vandaan. Dat is genieten! Dat is iets moois om op terug te zien, maar vooral om naar te verlangen. Opeens valt het kwartje, bij jong en oud: maar

als God zo is, zo gastvrij, gul en dienstbaar, dan wil ik ook. Want dat is mooi!

'Behalve door de heilige Geest groeit de gezindheid van Christus ook in ons door te doen

als Christus'

Groei Ten tweede is er verdieping door groei in gelijkvormigheid aan Christus. Christus aantrekken is iets wat alleen maar metterdaad kan gebeuren. Christus aantrekken wil immers ook zeggen dat je hetzelfde gaat doen als Hij.

Wie doet als Christus wordt meer als Christus. Zijn mentaliteit, zijn karakter, zijn gezindheid worden vlees en bloed in mij.

Behalve door de heilige Geest groeit de gezindheid van Christus ook in ons door te doen als Christus.

Wie dat ziet, heeft een geweldige motivatie om zelf mee te doen aan diaconale projecten en om anderen daarvoor te motiveren.

Inzet voor anderen door een maaltijdproject of door iemands huis op te knappen inclusief het vieze schoonmaakwerk is een geestelijke oefening. Volhouden en in

het lijden van Christus willen delen om iemands hart te bereiken met Gods liefde is een oefening in godsvrucht. Door deze trainingen word je gevormd en krijgt Christus vorm in jou.

Gezamenlijkheid Ten derde groeit er gezamenlijkheid. Wanneer je samen een maaltijd organiseert, merk je dat. Het verbreedert wanneer veel gemeenten een steentje bijdragen door eten

te brengen, geld te doneren, een tafel te adopteren, te bedienen of in de keuken te werken. Samen geniet je ervan om voor hetzelfde te gaan. Je geniet van mooie momenten met elkaar waar je er met plezier op terug kunt kijken. Je geniet ook van elkaar.

Samen genieten verenigt, en wel in dubbele zin. Niet alleen tussen de volgelingen van Jezus onder elkaar, maar ook tussen ons en Jezus zelf. Want Jezus is er zelf bij: 'Ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij' (Gal. 2:20). Christus is de bron in ons en Hij groeit in ons om in ons zichtbaar te worden. Dat betekent: wij genieten samen met Jezus. Wij genieten ervan om voor hetzelfde te gaan, met de mooie momenten waar je met plezier op terug kunt kijken.

Je mag dan zelfs zeggen: wij en Jezus genieten van elkaar. Dat is een wonderlijke extra dimensie.

Maar denk ook aan Jezus' woorden in Matteüs 25: 'Ik had honger en jullie gaven Mij te eten, Ik had dorst en jullie gaven Mij te drinken. Ik was een vreemdeling, en jullie namen Mij op, Ik was naakt, en jullie kleedden Mij. Ik was ziek en jullie bezochten Mij, Ik zat gevangen en jullie kwamen naar Mij toe.' Jezus leeft ook in die ander. Doe je dit voor Jezus, dan help je Jezus zelf. Hij is het die

je hulp nodig heeft. Je zult het merken (Matt. 25:34-36): Hij kijkt er met plezier op terug!

Dit artikel is een bewerking van een referaat dat de auteur gehouden heeft op de landelijke dag voor medewerkers van Stichting Present, 26 jan. jl.

Wat Gods plan met mijn leven zou kunnen zijn?

ehm...

Je gelooft. Je werkt of studeert. Je leeft. Maar hoe combineer je dat? Doe een jaar bijbelschool. Benieuwd? Kijk op dewittenberg.nl of kom naar ons Open Huis op 23 april.

de Wittenberg
leren en leven

40 JAAR

HAD IK EERDER MOETEN DOEN

individuele en groepsretraïtes

Wacht niet te lang. Neem tijd voor jezelf. Om ruimte te creëren voor een nieuwe weg, een nieuw begin. Een retraite op de Hezenberg geeft je daar tijd en gelegenheid voor.

gastvrij onthaal | met of zonder programma
eigen kamer | Kapel-momenten

landgoed HEZENBERG
BEZINNEN | GROEBEN | HELEN

WWW.HEZENBERG.NL

038 - 444 52 51

RETRAITE
in een oase van rust en ruimte

Goed en recht doen - een vergeten kerntaak van de kerk

Extra nummers bestellen van De Reformatie van 8 maart? Mail naar administratie@deformatie.nl

Ook u kunt meebouwen aan gereformeerde theologie

De Stichting Afbouw subsidieert de uitgave van dissertaties en andere wetenschappelijke publicaties van leerlingen van de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg). Sinds 1957, toen de Stichting Afbouw werd opgericht, is al bij meer dan 100 publicaties financiële steun verleend. Zie onze website voor een actueel publicatieoverzicht en overige gegevens.

Er staan nog veel meer projecten op stapel. Het benodigde geld wordt verkregen door middel van giften, schenkingen, legaten en erfstellingen. Als bestuur van de Stichting Afbouw hopen wij ook in de toekomst ons werk te kunnen voortzetten, ter bevordering van de gereformeerde theologische wetenschap. Wilt u ons daarbij helpen?

B. Kamphuis, voorzitter
P.H.R. van Houwelingen, secretaris
J.G. de Kimpe, penningmeester

Adres van de Stichting: Hoefblad 4, 8265 GM Kampen
Bankrekening: 63.18.36.934 • Website: www.stichtingafbouw.nl

STICHTING AFBOW KAMPEN

Luisterend bidden

TEKST: RONALD WESTERBEEK, KERKPLANTER EN SAMEN MET ZIJN VROUW NIENKE TEAMLEIDER VAN ICF AMERSFOORT ///

De preek had hem diep geraakt en tijdens het open gebed had hij God gedankt en was hij in tranen uitgebarsten. Na de dienst was hij naar voren gekomen om gebed te ontvangen en nu stonden we daar in de stilte, een zuster en ik, met onze broeder die nog steeds in tranen was. Hij is een vluchteling, maar zijn verhaal kennen we nog niet. De herinneringen van onze bezoekers en gemeenteleden zijn vaak zo pijnlijk dat het moeilijk is om erover te praten. Ook deze broeder kon nog niet over zijn lippen krijgen welke pijn er nu bij hem was bovengekomen, maar dat de Heer hem had aangeraakt was duidelijk. We brachten hem in gebed bij Jezus, dankten voor Gods genezende aanwezigheid in zijn leven en baden om de tegenwoordigheid van de heilige Geest. Wat is het heerlijk om op Gods Geest te mogen vertrouwen en woorden van gebed te ontvangen, of soms ook beelden,

die we mogen delen. Ditmaal mocht ik deze broeder zegenen met gerichte woorden van bemoediging.

Het is een van de hoogtepunten van elke zondag: de gebedsbediening aansluitend aan de dienst. Als gemeente van Christus mogen we immers een warme plek zijn voor mensen en diaconale ondersteuning geven, maar we mogen mensen ook in gebed bij Christus brengen, om zich gekend te weten en opgericht en geheeld te worden.

En als we in onze gebeden niet vooral zelf aan het woord zijn, maar ook stil kunnen worden en luisteren naar Gods Geest, woorden mogen doorgeven, dan ervaren we dat Hij werkelijk 'de levende God in ons midden' is.

In onze multiculturele gemeente is dat een belangrijke les op zich: stil worden voor God en luisteren. Menig Afrikaan is gewend om met veel woorden en stemverheffing een 'preek' uit te storten

over iemand. Luisterend bidden geeft ruimte aan degene die gebed vraagt, maar ook aan de soevereiniteit van God, ook in situaties waarin iemand even geen woorden heeft om te vertellen wat er in hem of haar omgaat, of wij niet goed weten wat we moeten bidden. Daarom nodigen we elk jaar een team van New Wine uit om een ministry-cursus te geven aan de hele gemeente. Want niet alleen het gebedsteam of een kringleider bidt, in onze gemeente bidt iedereen met en voor anderen. Juist dan is het belangrijk om alert te zijn op de valkuilen van onze eigen culturen, en met elkaar te groeien in gebed waarin we daadwerkelijk luisteren naar God.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Via het reactieformulier op de website, maar ook via post, mail en Twitter kunt u uw mening geven over De Reformatie in het algemeen en over dit nummer in het bijzonder. Dat laatste kan bijvoorbeeld door te reageren op de volgende stelling:

Christenen dienen hun naasten anders dan niet-christenen

In de komende maanden mag u in De Reformatie de komende thema's verwachten: 5 april: dertigers in de kerk; 19 april: gebed in de gemeente, in het licht van de vijftigdagentijd tussen Pasen en Pinksteren; 3 mei: zingen in de kerk, met het oog op de verschijning van het nieuwe Liedboek, en 17 mei: Pinksteren.

Dienstbaarheid en naastenliefde

TEKST: JANNET DE JONG, OUD-MEDEWERKER VAN STICHTING PRESENT KAMPEN EN ADVISEUR BIJ CENTRUM DIENSTVERLENING GEREFORMEERDE KERKEN ///

Als het goed is, wordt ook in hoe je je taak uitvoert, iets zichtbaar van je motivatie. ///

Stel, ik organiseer een kerstdiner in de kerk. Ik werk hard om mijn gasten lekker eten voor te zetten, ik ben gehaast bezig met het regelen van tafels, stoelen en servies. Morgen is het diner en ik heb nog niet voldoende borden en glazen. De een na de ander bel ik, maar het is nog niet rond. Hans en zijn vrouw Janneke willen wel helpen gelukkig. Ik krijg van hen dan wel niet het mooiste servies, maar een bord is een bord, toch?

Stel, ik werk als diaken en weet van een echte noodsituatie. Ik werk hard om te voorzien in hulp want dat is tenslotte een van de taken waar ik voor ben aangesteld. Ik heb haast. Vrijdag krijgt het betreffende gezin de sleutel van hun nieuwe huis en ik heb beloofd een aantal gemeenteleden te vragen om te helpen

bij het verhuizen. Tot nu toe is dat nog niet gelukt. Het ene gemeentelid na de andere Bijbelstudievereniging blijkt geen gelegenheid te hebben of zegt niet over de juiste gaven te beschikken. Na lang bellen en aandringen heb ik een groepje mensen geronseld. Hè hè, dat is weer geregeld.

Motivat Wie praktisch werk doet en taken verdeelt in de kerk zal dit herkennen. Vaak werken we zo, en vaak werkt het ook zo in de praktijk: we zorgen dat de taken verdeeld zijn, de mensen geronseld, de klussen geklaard. Heerlijk als dat geregeld kan worden met minder mails en telefoontjes dan de vorige keer. Dan zit ons deel van het werk, de organisatorische kant, er weer op en kunnen we rustig achteroverleunen in de wetenschap dat er gewerkt gaat worden. Dat moet wel om te kunnen overleven. We zijn namelijk niet alleen diaken of commissielid. Maar wat drijft ons echt, waar doen we het voor, wat motiveert ons en hoe wordt dat zichtbaar in onze manier van werken? Werken vanuit je geloof en dat in de praktijk brengen betekent dat je op dat punt kritisch moet zijn: doe ik wat ik doe vanuit de juiste motivatie, namelijk het doorgeven van Gods liefde? Spiritualiteit en dienstbaarheid dienen elkaar aan te vullen. Dat moet in mijn manier van werken zichtbaar zijn.

Waarom én hoe Als je terugkijkt op *waarom* je een bepaalde taak hebt opgepakt, dan zie je vast dat het Gods liefde is die jou tot daden van hulp en barmhartigheid motiveert. Ook als je

bijvoorbeeld samen met je commissie bidt aan het begin van de vergadering, dan word je daar vast bij stilgezet; of als je aan het einde van een bezoeking of een dag praktische hulpverlening naar huis gaat.

‘Spiritualiteit en dienstbaarheid dienen elkaar aan te vullen. Dat moet merkbaar zijn’

Maar als het goed is, wordt ook in *hoe* je je taak uitvoert, iets zichtbaar van je motivatie: niet alleen voor en na, maar ook tijdens de vergadering dus, en bijvoorbeeld bij het werven van vrijwilligers uit de gemeente, bij het koppelen van gaven en taken en bij het zelf

de handen uit de mouwen steken. Bijvoorbeeld: hoe introduceer je jezelf als je belt of mailt, hoe spreek je over de hulpvrager, op welke manier doe je een beroep om mensen uit de gemeente, hoe ga je zelf naar iemand toe die jou nodig heeft, hoe ver ga je in wat je geeft? De manier waarop je omgaat met taken, met mensen die hulp bieden en met mensen die hulp nodig hebben, zegt veel over je motivatie. Het halen van doelstellingen en het voldoen aan de eisen die er aan je worden gesteld, of die je aan jezelf stelt, zijn ondergeschikt aan je drijfveer: Gods liefde zichtbaar maken en in de praktijk brengen. Je moet eerlijk zijn over je drijfveren, niet ten koste van de doelstellingen en de deadlines, maar voor je het weet, worden dát je drijfveren en krijgt scoren de hoofdrol. Met de beste bedoelingen verdwijnt dienen dan wel eens naar de achtergrond. Ik merkte dat zelf toen ik werkte voor Stichting Present.

Zelfverloochening Als je in het diaconaat werkt om klussen te klaren en om mensen te activeren, of dat nou in de kerk is of voor een diaconale organisatie, breng je dat onbewust ook over op de mensen die je vraagt om je daarbij te helpen en om zelf diaconaal actief te zijn. Scoren, mensen ronselen en klussen klaren worden dan de redenen waarom je mensen en groepen aanschrijft, belt of opzoekt. Zo werkt het soms ook met het bemannen van commissies en zelfs van de kerkenraad. Door op die manier te werken, schieten we wel eens ons doel voorbij. Als we echt aan de slag willen met het doorgeven van Gods liefde, dan moeten steeds terug naar onze diepste, spirituele motivatie. Je christelijke identiteit kan dan het verschil maken tussen je dagelijkse borden ter beschikking stellen of het mooie serviesgoed van opa en oma. Je gaat vanuit je verbondenheid met Christus een stapje verder in zelfverloochening en naastenliefde. Daar gaat een enorme kracht vanuit.

Mantelzorg De taak van de kerken en van christelijke organisaties op het terrein van diaconale hulpverlening heeft zich in de afgelopen jaren uitgebreid. Na tijden waarin de overheid een behoorlijk deel van die verantwoordelijkheid op zich genomen had, is het tij gekeerd. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning vraagt een groeiende inzet van vrijwilligers en mantelzorgers. Tegelijk stelt de economische situatie ons ook voor steeds grotere uitdagingen: er is sprake van stijgende werkloosheid, iedereen moet inleveren en voor steeds meer mensen is dat een probleem. In mijn woon-

‘De manier waarop je omgaat met taken en met mensen, zegt veel over je motivatie’

Bouwen aan een samenleving waarin mensen het vanzelfsprekend vinden om naar elkaar om te zien, dat is het doel van Stichting Present. De stichting wil een brug slaan tussen mensen die iets hebben te bieden en mensen die daarmee geholpen kunnen worden. Specifiek met het oog op de ondersteuning van kerken in hun diaconale taak werd in oktober 2012 door Stichting Present Nederland het Inspiratielab 'Gewoon doen' georganiseerd. De aanwezigen deelden met elkaar ideeën en ervaringen rondom de diaconale samenwerking met kerken. Vooraf aan en ook tijdens het congres werden allerlei methodieken en ideeën aangeleverd door lokale stichtingen Present. Op de landelijke Presentdag, 26 januari 2013, presenteerde de werkgroep een Facebookpagina waarop de

verschillende *good practices* van lokale stichtingen Present gebundeld zijn. Kerken, vrijwilligers, diakenen en andere geïnteresseerden zijn van harte uitgenodigd om hun kennis en ervaring te delen. Bijbelstudie, projecten met de hele gemeente, met jongeren aan de slag... kom inspiratie halen en brengen op facebook.com/kerkenpresent!

plaats Kampen bijvoorbeeld worden iedere twee weken 145 voedselpakketten uitgedeeld, vergeleken bij honderd twee jaar geleden. Dat betekent dat er iedere twee weken een adres bij komt. De nood wordt steeds groter. Meer dan tien procent van de Nederlanders leeft onder de armoedegrens.

Van twee kanten wordt er dus meer dan voorheen een beroep gedaan op de verantwoordelijkheid van burgers: van uit de overheid die taken afstoot, en vanuit de samenleving waarin de nood toeneemt. Kerken en christenen herkennen die nood en willen graag hun steentje bijdragen. De vraag is: vanuit welke motivatie doen zij dat en hoe vertaalt zich die motivatie in wat zij te bieden hebben en hoe ze dat doen?

Naasten Het meest schrijnend is de sociale nood: eenzaamheid is per definitie onzichtbaar. Juist wanneer mensen meer op zichzelf en op hun omgeving worden teruggeworpen, vallen mensen zonder netwerk buiten de boot. Wie geen naasten heeft, komt

er nog moeilijker bovenop als werk en inkomen wegvallen en er een beroep gedaan moet worden op zorg in wat voor vorm dan ook.

Kerken en christenen kunnen gedreven door naastenliefde een extra stap maken: behalve waar nodig en mogelijk de concrete nood lenigen of de weg wijzen uit de noodsituatie hebben zij als het goed is gedreven door naastenliefde ook oog voor de mens achter die nood. Hulpvragen zijn vaak complex; voor een deel zijn ze soms op te lossen met geld, soms met concrete hulp. Wat maakt het dan een verschil als je echt naast een ander kunt gaan staan, als

je oog hebt voor de echte vraag van degene die je helpt. Een naaste ben je voor de ander door hem of haar lief te hebben, door uit te delen van Gods liefde. Dat beperkt zich niet tot het organiseren van praktische hulp, maar vraagt om persoonlijke betrokkenheid.

Liefhebben Micha's pleidooi voor gerechtigheid is gebaseerd op de sterke overtuiging dat God heel duidelijk

heeft gemaakt wat de bedoeling is als je Hem navolgt: heb de ander lief als jezelf. Dien de ander zonder voorwaarde. Geef wat je zelf hebt ontvangen. Maak een kerstpakket dat je zelf graag zou krijgen. Geef een servies waarvan je zelf zou willen eten. Eerst doet het pijn en is het misschien moeilijk om jezelf over die drempel te zetten. Zie de vreemdeling, kleed de naakte, voed de hongerige. Want wat je voor die soms vervuilde, klagende, lastige, misschien wel onverbeterlijke maar vooral eenzame ander doet, heb je ook voor je Koning gedaan. En Hij voor jou.

Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.

Dit artikel is een bewerking van een bijdrage aan het seminar 'Gewoon doen' over de samenwerking tussen kerken en Stichting Present, gehouden op de landelijke Presentdag, 26 jan. jl. Het artikel is geschreven als reactie op de lezing van Hans Burger (zie het artikel Gelijkvormigheid aan Christus en dienstbaarheid, pag. 272-275).

'Kerken en christenen kunnen gedreven door naastenliefde een extra stap maken'

De derde dag

TEKST: MELLE H. OOSTERHUIS, PREDIKANT TE KAMPEN-ZUID ///

In de omgeving van onze vorige woonplaats ontdekte ik een prachtig landhuis. Het lag tegen de bosrand, op de glooiing van een heuvel. De witte muren staken scherp af tegen al de tinten groen van de bosrand. Rondom zag je zonnige terrassen. Vanaf het fietspad kon je het in de verte zien liggen, omgeven door een uitgestrekte tuin: gazonnen, vijvers en boompartijen, heesters en bloemperken. Ongeveer zoals ik me het paradijs voorstel.

En toch ...

Toch was er iets onbehaaglijks. Het was levenloos. In al zijn pracht hing er een sfeer omheen van vergane glorie, de koude associatie van nalatenschap. Daardoor leek het nog verder weg dan het al oogde. Dat maakte ook dat het niet in me opkwam om er naar binnen te wandelen. Niet uit vrees om er iemand tegen te komen. Juist uit vrees voor het spookachtige, dat je er niemand zou tegenkomen. Hier waren geen cherubs nodig om de toegang te bewaken. Hier ontbrak de boom van het leven.

Het beeld liet me niet los, en daarom maakte ik de volgende dag een omweg om nog even weer het landhuis te zien. Ik wilde het gevoel van vervreemding kwijtraken dat me bevangen had. Maar dat gebeurde niet. Ik had dezelfde ervaring als de vorige dag: schoonheid die respect afdwong, maar die koud was en afstand schiep.

Dat werd anders op de derde dag.

's Ochtends vroeg bij het opgaan van de zon fietste ik erheen. Met de vraag: wie ziet kans om die koude steen uit mijn hart weg te nemen? Maar nog voor ik het landgoed

bereikt had merkte ik al de verandering.

Tussen de bomen door ving ik de geur op van rook. Even later zag ik in de verte weer het landhuis. En inderdaad kringelde er nu rook omhoog uit de schoorsteen. Daar ergens in het hart van het landhuis moest vuur branden in de haard. Terwijl ik ernaar keek, voelde ik me van binnen warm worden.

Het verloren paradijs was tot leven gekomen. En ik voelde de onweerstaanbare neiging om het landgoed binnen te lopen. Op zoek naar de levende.

Dat landhuis is het heerlijke huis van zijn en onze Vader. Waar Jezus is, die ons plaats bereidt. Hoe het daarbinnen is, dat onttrekt zich nog aan ons oog. Maar van ver zie ik rook kringelen uit de schoorsteen. Het wachten is op de aartsengel, die verschijnt op het terras.

Dan klinkt over het landgoed een bazuin. Als een uitnodiging aan al de gezegenden van de Vader.

Toen zag ik al de graven, langs de gazons en tussen de bomen opengaan in het morgenlicht van de jongste dag. En even later vulden zich de paden. In een lange stoet zag ik de doden, de groten en de kleinen: feestgangers in witte gewaden op weg naar het feest. Ik zie hun geluk. Ze heffen het glas en drinken wijn met Jezus bij Vader thuis. Het wordt er vol. Engelen openen de ramen en de deuren. Het feest breidt zich uit over de terrassen en over heel het landgoed. Vanaf verre boomtoppen hoor ik zanglijsters hun hoogste lied zingen.

Ik fietste met een omweg naar huis, badend in het morgenlicht.

Negen maanden voor Kerst

TEKST: ROB VAN HOUWELINGEN, HOGLERAAR NIEUWE TESTAMENT AAN DE TU KAMPEN ///

‘Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je’ (Luc. 1:28)

Naast het ‘Onzevader’ is het ‘Weesgegroet’ het meest gebruikte gebed onder rooms-katholieke gelovigen. De tekst opent met de woorden waarmee de engel Maria begroette en vervolgt met wat Elisabet tegen Maria zei. In deze vorm is het gebed al sinds de tiende eeuw in de kerkelijke liturgie opgenomen. De smeekbede aan het eind, waarin de bidder zich direct tot Maria richt, werd pas later toegevoegd, in de zestiende eeuw.

“Wees gegroet, Maria,
vol van genade, de
Heer is met u,
u bent de gezegende onder de vrouwen,
en gezegend is Jezus, de vrucht van uw
schoot.

Heilige Maria, Moeder van God, bid voor
ons, zondaars,
nu en in het uur van onze dood.
Amen.”

Ave Maria Tijdens de mis wordt meestal de Latijnse versie gebruikt, het ‘Ave Maria’; ook sommige gelovigen gebruiken dit het liefst als hun persoonlijke gebed. Deze versie is bovendien het meest op muziek gezet, en wel in een breed muzikaal spectrum, van een klassieke componist als Palestrina tot een popartiest als Beyoncé. De aankondiging van Maria’s zwangerschap door Gabriël wordt herdacht op een rooms-katholieke feestdag die

*‘Maria was dus een
begenadigde vrouw,
omdat haar kind zo
uitzonderlijk was’*

Annunciatie heet, oftewel ‘Aankondiging van de Heer’, en die vooral bekend staat als Maria Ontvangen. Dit feest valt op 25 maart, precies negen maanden voor Kerst.

Maagd van de HEER Hoezo begenadigd (Luc. 1:28)? Niet dat Maria zelf uitzonderlijk was. Zij was een gelovige jonge vrouw, volgens een Joods-christelijke traditie de enige dochter van Joa-

chim en Anna, aldus het zogeheten *Proto-evangelie van Jakobus*, een geschrift uit de tweede eeuw. Als dank voor de opheffing van hun kinderloosheid hadden zij besloten Maria op driejarige leeftijd aan God te wijden in de tempel, net als indertijd de kleine Samuël door Elkana en Hanna naar de tempel werd gebracht (1 Sam. 1:21-28; 2:11). ‘In jou zal de HEER zijn verlossing aan de kinderen van Israël laten zien,’ zo sprak een priester toen het meisje toe. Maria

bleef daar bij de priesters tot ze twaalf jaar was. Dan wijst een loting onder weduwnaars Jozef aan als degene die de ‘maagd van de HEER’ onder zijn hoede moest nemen. Hij voelde zichzelf echter te oud en bovendien had hij al zoons. Maar de priesters overtuigden Jozef van zijn taak en Maria werd aan hem uitgehuwelijkt. In afwachting van de bruiloft ging zij een gordijn voor de tempel weven. Terwijl ze aan het spinnen was – ze was inmiddels zestien – kwam de engel haar bijzondere zwangerschap aankondigen.

Vanaf nu klinkt het verhaal bekender. De zwangere Maria ging drie maanden bij familie logeren, bij Zacharias en Elisabet. Diezelfde engel maakte aan Jozef duidelijk dat hij Maria niet van overspel moest verdenken maar in bescherming moest nemen. De heilige Geest had goddelijk leven gewekt in haar schoot en haar maagdelijkheid was intact gebleven. Ook de naam van het kind werd door Gabriël voorgezegd. Toen Jozef en Maria zich, op bevel van

Ikoon Annunciatie aan de Moeder Gods, Rusland, 17e eeuw.

94½ x 62 cm ///

De ikoon bevindt zich in de collectie van het Ikonenmuseum te Kampen. Links zien we de aartsengel Gabriël, die zijn rechterhand tegelijkertijd groetend en zegenend opheft. Als de boodschapper van God draagt hij een staf, die afgeleid is van de boodschappersstaf van de koerier der goden Mercurius/Hermes. Rechts staat de Moeder Gods op uit haar zetel, waar ze wol voor het voorhangsel van de tempel zat te spinnen, en buigt eerbiedig het hoofd. In de achtergrond zijn twee gebouwen te zien als verwijzing naar het Oude en Nieuwe Testament. Op veel ikonen van de Annunciatie aan de Moeder Gods is tussen de gebouwen ook een doek te zien, die enerzijds aangeeft dat de Aankondiging binnenshuis plaatsvindt en daarnaast de overgang tussen het Oude en Nieuwe Verbond symboliseert.

Bron: <http://ikonenmuseumkampen.nl/ikoon/annunciatie-aan-de-moeder-gods/>

keizer Augustus, moesten laten registreren, reisden ze per ezel – die trouwens in de Bijbel zelf niet vermeld wordt – naar Betlehem. Daar ergens werd de aangekondigde baby geboren. De bevaling vond plaats in een grot, aldus nog steeds deze niet-canonieke maar wel eerbiedwaardige traditie.

Moederschap Maria was dus een begenadigde vrouw, omdat haar kind zo uitzonderlijk was. Wat een gunst: moeder worden van Gods eigen Zoon! Goddelijk leven dragen, negen maanden lang; het kind baren dat Jezus heet, en het dan de borst geven, verschonen, verzorgen, knuffelen, opvoeden. Maria's moederschap overtreft de moederlijke trots van welke andere vrouw ook ter wereld. Zelf verwachtte zij terecht veel felicitaties: 'Alle geslachten zullen mij

voortaan gelukkig prijzen, ja, grote dingen heeft de Machtige voor mij gedaan' (Luc. 1:48b-49).

Toch blijkt nergens in de Bijbel dat dit moederschap aan Maria een voorrangspositie geeft. Later gebeurde het, dat een vrouw uit de menigte rondom Jezus uitriep: 'Gelukkig de schoot die u gedragen heeft en de borsten waaraan u gezogen hebt!' Deze vrouw prijst – als eerste van wie we dit weten – Jezus' moeder gelukkig. Ze zingt als het ware het eerste 'Ave Maria'. Misschien had ze graag met Maria willen ruilen. Jezus wijst haar niet terecht maar corrigeert haar wel: wat u zegt is in zekere zin waar; toch is het grootste geluk van mijn moeder, dat ze hoort bij de kring van mensen die naar Gods woord luisteren en daarnaar leven (Luc. 11:27-28). Het mooiste is niet om Jezus' moeder

te mogen zijn, of op een andere manier tot zijn familie te behoren, maar om je door Hem bij de Vader te laten brengen. Die luisterhouding zien we terug in Handelingen 1, de laatste keer dat we Maria in het Nieuwe Testament tegenkomen. Na Jezus' hemelvaart maakte zijn moeder samen met zijn broers deel uit van de prille gemeente van Jeruzalem, wachtend op de Geest. Wel wordt speciaal haar naam vermeld, maar verder is ze gewoon één uit de groep.

Opgehemeld Als moeder heeft Maria een unieke rol gespeeld in de heilsgeschiedenis. Zonder haar was Jezus niet ter wereld gekomen en volwassen geworden. Dankzij haar herinnering weten we wat er gebeurd is in de kerstnacht (Luc. 2:19). Geen wonder dat zij voorkomt in de volksdevotie over

de hele wereld. Er bestaat echter geen bijbelse reden om Maria op te hemelen, bijvoorbeeld door haar titels te geven als hemelkoningin, moeder van het leven, of toegangspoort tot de hemel. De Rooms-katholieke Kerk kondigde in 1854 zelfs het dogma af van Maria's onbevleete ontvangenis – zij zou net als Jezus zonder zonde geboren zijn; in 1950 werd bovendien vastgesteld dat Maria net als Jezus lichamelijk ten hemel zou zijn opgenomen. Zo ging de moeder steeds meer op haar Zoon lijken.

Tegen deze achtergrond valt te verklaren waarom het 'Weesgegroet' aan Maria vraagt voorbede voor ons, zondaars, te doen. Maria zou ons tot Christus leiden en Christus tot God. In die zin is ze dan medeverlosseres en middelares van alle genade; paus Johannes Paulus II sprak nog in deze termen over Maria, zijn opvolger Benedictus XVI was op dit punt veel terughoudender. Maar een dergelijk eerbetoon aan de moeder gaat ten koste van haar Zoon. Dat heeft Maria zelf niet gewild. Ze noemde zich Gods 'minste dienaar' (Luc. 1:48). Ze stelde zich dienstbaar en beschikbaar op (Luc. 1:38). Zo mocht ze meewerken aan de verlossing die God door Jezus Christus in de wereld bracht. Maar niet door zelf redding van zondaars te bewerken, zodat we bij Maria om hulp moeten aankloppen. Zij heeft zichzelf, haar lichaam, haar huwelijk en haar gezinsleven gewillig in dienst van God gesteld.

Maria staat dus aan onze kant, naast alle andere zondaars. Jezus maakt duidelijk dat zijn moeder, broers en zusters geen voorrang hebben op de andere leerlingen (Mat. 12:46-50; Marc. 3:31-35;

Luc 8:19-21). Op sommige momenten moest Jezus zelfs afstand nemen van haar; dan was Hij meer gehoorzaam aan zijn hemelse Vader dan aan zijn aardse moeder (Luc. 2:48-50; Joh. 2:3; 19:26). Maria vertegenwoordigt de gelovige ontvangers van de goddelijke genade, want zij ontving Gods Woord, Gods Geest en Gods Zoon.

Gezinsleven Een begenadigde vrouw, ook in haar gezinsleven. Samen met Jozef had Maria een gezin met minstens vijf zoons en

twee dochters. Behalve Jezus waren dat Jakobus, Josef of Joses, Simon, Judas, en de meisjes (Mat. 13:55-56; Marc. 6:3). Bij het geslachtsregister van Jezus geeft de Bijbel ondubbelzinnig aan dat er met Hem iets uitzonderlijks was. Jozef staat in Matteüs wel te boek als de vader maar niet als de verwekker van Jezus (Mat. 1:16), en daarom werd volgens Lucas 'algemeen aangenomen' dat Jezus de zoon van Jozef was (Luc. 3:23). De oudste uit het gezin was een bijzonder kind.

Om Maria's maagdelijkheid te 'sparen' kwam de gedachte op dat het bij de andere kinderen in feite om halfbroers- en zusters van Jezus ging, kinderen uit een vorig huwelijk van Jozef; velen beschouwden

de termen broers en zusters slechts als aanduiding van naaste verwanten. Dan heeft Maria nooit gemeenschap met Jozef gehad, zodat zij altijd maagd is gebleven. Die indruk wekt de Bijbel echter niet (Mat. 1:25; Luc. 2:7). Ook al was Jozef een weduwnaar met enkele zoons, zoals de vroegchristelijke traditie

vermeldt, dan had hij volgens diezelfde traditie nog geen dochters en het valt zeker niet uit te sluiten dat uit zijn huwelijk met Maria nog andere kinderen zijn geboren.

Aan Maria's huwelijk kwam een einde door de dood van Jozef. Uit diens opvallende afwezigheid bij de bruiloft te Kana, waar Jezus als oudste zoon zijn moeder gezelschap kwam houden en zijn eerste wonderteken deed, wordt meestal de conclusie getrokken dat Jozef toen al overleden was (Joh. 2:1-2). Maria werd dus weduwe en verloor vervolgens ook nog haar eerstgeboren zoon. De stervende Jezus had de zorg voor zijn moeder toevertrouwd aan zijn lievelingsleerling (Joh. 19:26-27). Later zou Maria met Johannes meeverhuisd kunnen zijn naar Efeze, maar een sterkere traditie zegt dat ze in Jeruzalem bleef en daar ook is gestorven.

Moeder van God In de Oosters-orthodoxe Kerk wordt Maria graag 'moeder van God' genoemd, een titel die al voorkomt in de vierde eeuw en dus later ook aan het 'Weesgegroet' is toegevoegd (Grieks: *theotokos*, letterlijk: 'God-baarster'). Verschillende ikonen beelden haar zo uit. Daarachter zit de overtuiging dat Maria niet alleen de aardse Jezus ter wereld bracht. Hij is ook God, Maria werd zijn moeder, dus is zij de moeder van God. En haar naam

heeft een ereplaats gekregen in de Apostolische Geloofsbelijdenis. Maar die zegt niet: 'ik geloof in Maria, die moeder mocht worden van Jezus Christus'. Er staat: 'ik geloof in Jezus Christus, die geboren is uit de maagd Maria'. Allen die dat naspreken zullen haar gelukkig prijzen!

'Het mooiste is niet om Jezus' moeder te mogen zijn, maar om je door Hem bij de Vader te laten brengen'

'In de Oosters-orthodoxe Kerk wordt Maria graag 'moeder van God' genoemd'

Wijzigingen in de samenstelling van de redactie

Na meer dan tien jaar een bijdrage geleverd te hebben aan het redactiewerk van De Reformatie is het voor dr. Gert Kwakkel tijd om daar een punt achter te zetten. Het blijkt voor hem niet meer te combineren met zijn andere werkzaamheden, onder andere doordat hij een aantal maanden van het jaar doceert in Aix-en-Provence. Zijn bijdragen aan het blad en zijn aansturing achter de schermen waren waardevol en werden bijzonder gewaardeerd. Op deze plaats willen we hem van harte bedanken voor zijn inzet. We hopen af en toe nog een beroep te mogen doen op zijn ervaring en deskundigheid als het gaat om oudtestamentische onderwerpen. Om allerlei redenen doet ook dr. Ad de Bruijne een stapje terug, maar een iets kleiner. Hij zal deel blijven uitmaken van de redactie maar zich minder dan totnogtoe met de planning en de inhoud van nummer tot nummer bezighouden. In de praktijk betekent dit dat hij van de kernredactie opschuift naar de brede redactie.

We mogen tegelijk ook twee nieuwe redacteurs aan u voorstellen die de kernredactie komen versterken: Peter Hommes, gemeentepredikant te Leerdam, en Erik Koning, Neerlandicus en freelance redacteur te Nijkerk. Een hartelijk welkom aan hen en Gods zegen toegewenst.

*Namens de redactie,
Heleen Sytsma, eindredacteur*

Peter Hommes ///

Erik Koning ///

ADVERTENTIE

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals ruimtes voor kinderopvang, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

Onverdraaglijke liefde

'HIJ DOOPT EEN STUK BROOD IN DE SCHAAL EN GAF HET AAN JUDAS, DE ZOON VAN SIMON ISKARIOT'

Johannes 13:26b

Voor Judas was Jezus echt te ver gegaan. Hij praatte niet alleen steeds over zijn dood en begrafenis. Hij had het zelfs goed gevonden dat bijna een jaarloon aan zalfolie aan Hem verspild werd! Geen cent daarvan zou nog in Judas' zak terechtkomen. Judas verdroeg het niet langer. Hij stapte naar de hogepriesters toe om zijn verradersdiensten aan te bieden (Mat. 26:6-16; Joh. 12:1-8).

Toch heette Jezus hem welkom aan de tafel van het Pesachfeest. Judas nam plaats. Jezus stond op en waste Judas' voeten. Hij gaf hem het zichtbare bewijs van zijn liefde, die tot het uiterste ging (Joh. 13:1-5).

Even later was er aan tafel een onderonsje tussen Jezus en Johannes. Vervolgens reikte Jezus Judas een stukje brood aan. Het moet als een schok door Judas heen gegaan zijn: 'Jezus laat mij eten van zijn brood!' Het kan niet anders of Judas moet de betekenis daarvan gevat hebben.

Jezus had immers net een zin uit Psalm 41 aangehaald: 'Hij die at van mijn brood heeft zich tegen mij gekeerd.' Iemand die van je brood eet, is een vriend. Het is iemand die je toelaat tot de kring van je intimi, iemand aan wie je vertrouwen geeft. Het stukje brood was weer een bewijs van Jezus' liefde.

Judas mocht bij Hem blijven en delen in zijn genegenheid.

Tegelijk moet Judas beseft hebben dat Jezus hem door had. Jezus had het openlijk verwoord: 'Een van jullie zal Mij verraden' (Joh. 13:21). Wat kon Judas toen anders doen dan voor de dag komen? Zijn smerige geheim was Jezus bekend. En toch was daar nog steeds die liefde, die tot het uiterste ging. Maar Judas verdroeg die liefde niet. Het ging hem te ver en te hoog. Hij wilde niet leven van een liefde die alles geeft en tegelijk alles vraagt. Zijn geld was hem te dierbaar, zijn schaamtegevoel te sterk. En dus hield Judas zijn mond. Hij wierp zich niet huilend in Jezus' armen. Hij sloot zijn hart toe voor Jezus. Daardoor kwam het volledig open te staan voor de duivel. Nadat Judas het stukje brood had aangepakt, nam de duivel bezit van hem (Joh. 13:27).

Jezus joeg Judas niet bij zich vandaan. Hij bleef hem zijn liefde tonen. Hij haalde juist zo zijn eigen verraad door Judas naar zich toe. Kan liefde ooit verder gaan?

Voor Jezus' liefde moet je alles prijsgeven. Verlost word je als die liefde alles voor je is. Verrader word je als je die liefde niet verdraagt.

*Verlost word je
als Jezus' liefde alles voor je is*

Jezus en de geldgod

TEKST: BRAM BEUTE, PARTTIME PREDIKANT TE NUNSPEET, ADVISEUR BIJ DVN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Waarom word ik er sacherijnig van als ik € 200,- verlies? Een tijdje geleden reed ik met mijn auto door rood. Gelukkig leidde het niet tot een ongeluk, maar wel tot een boete. Ik werd van de weg gehaald en kreeg een bekeuring. Ik was boos en sacherijnig. Meer dan € 200,- in één klap kwijt. Zonde van het geld.

Wat had ik daar wel niet van kunnen doen?

Toen ik een paar uur later merkte dat het me nog steeds dwars zat, begon ik me af te vragen: waarom baal ik daar zo van? Is geld zo belangrijk voor me? Ik realiseer me sindsdien steeds meer hoe vanzelfsprekend het belang van geld lijkt. Ik hoor nogal eens mensen in mijn omgeving praten over de voordeeltjes die ze getroffen hebben: 'een heel goedkope telefoon', 'een supervoordelige vakantie'. Financieel voordeel is kennelijk iets wat velen van ons een geluksgevoel geeft. Financieel nadeel maakt ons sacherijnig. Daarmee is geld een potentiële afgod. En een gevaarlijke ook.

Rentmeesterschap Opgegroeid in een gereformeerd milieu heb ik geleerd

om verstandig en zuinig om te gaan met mijn bezit. Dat is ook Bijbels: we zijn rentmeesters over wat ons is toevertrouwd. Maar de nadruk op goed rentmeesterschap als het gaat om je geld kan soms verdacht veel gaan lijken op dienst aan de mammon. Socioloog Max Weber bedacht ruim een eeuw geleden dat het niet toevallig kon zijn dat de landen die religieus-cultureel gestempeld waren door het calvinisme ook zo welvarend en kapitalistisch zijn. De drang om een vruchtbaar leven voor God te leiden zou ertoe geleid hebben dat het ook materieel een vruchtbaar leven werd. Als christen zou je de materiële welvaart ook kunnen interpreteren als Gods zegen. Leven volgens Gods wetten werkt ook iets uit. En dat is waar.

Jezus' houding Maar de houding van Jezus ten opzichte van geld en bezit moet zijn volgelingen voorzichtig maken. Als ik kijk naar hoe Hij met geld omging, krijg ik de indruk dat Hij er liever niets mee te maken wilde hebben. Hij leerde zijn leerlingen nauwelijks hoe ze *goed* om moeten gaan met hun geld, maar eerder om er *niet* mee om te gaan. Het beste wat Jezus' leerlingen met hun bezit kunnen doen is vaak verkopen en weggeven. Van heel wat mensen vraagt Jezus alles achter zich te laten en Hem te volgen. Als Hem gevraagd wordt recht te spreken in een erfeniskwestie, verklaart Hij zichzelf onbevoegd en voegt daar meteen de waarschuwing aan toe: 'Pas op, hoed je voor iedere vorm van hebzucht, want iemands leven hangt niet

af van zijn bezittingen' (Luc. 12:13-15). Als ze Jezus vragen of je belasting moet betalen, lijkt Hij haast onverschillig te reageren. Zijn vragenstellers moeten de afbeelding en het opschrift van een munt nog maar eens goed bekijken. Daar staat de keizer toch op? Geef dus maar aan de keizer wat van de keizer is, maar geef aan God wat van God is (Luc. 20:24-25).

Dienen De mammon is een gevaarlijke god. Paulus noemt het verlangen om hem te dienen, de geldzucht, de wortel van alle mogelijke soorten kwaad. Door zich aan die dienst over te geven, zijn ook christenen van het geloof afgedwaald en hebben ze zichzelf veel verdriet aangedaan (1 Tim. 6:10). De geldgod is volgens Jezus dan ook 'vals'. Geld is onrechtvaardig. Het dient niet vanzelf de goede machten in deze wereld. Het verleidt vaker om zelf gediend te worden.

Maar je kunt geld ook gebruiken in plaats van je erdoor laten gebruiken: het valse geld in dienst van het goede. Jezus vertelt daarbij het verhaal van een oneerlijke rentmeester, die het geld van zijn meester verkwistte. Als zijn heer daar achterkomt, besluit hij snel allerlei schuldeisers van zijn heer door valsheid in geschrifte te helpen, zodat hij na zijn ontslag toch nog vrienden heeft. De gelijkenis van Jezus eindigt prachtig dubbelzinnig: 'En de heer preeste de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld.' De heer van de rentmeester? Of moeten we 'Heer' met een hoofdletter schrijven en prijst Jezus de slimheid van de rentmeester zelf? Het lijkt er wel op, want Jezus stelt hem

ten voorbeeld. Jezus veroordeelt hem niet vanwege zijn geldverkwisting of fraude, maar prijst hem omdat hij zo slim te werk is gegaan.

'De nadruk op goed rentmeesterschap kan soms verdacht veel gaan lijken op dienst aan de mammon'

Dat moeten Jezus' leerlingen ook maar doen: niet druk bezig zijn met het geld al dan niet goed te beheren, maar juist het geld gebruiken om een ander doel te dienen. Zij moeten zich ook vrienden maken met het valse geld, zodat je in de eeuwige tenten straks wordt opgenomen wanneer het geld er niet meer is. Deel je geld maar uit, zodat de armen je straks bij de hemelpoort staan op te wachten (Luc. 16:1-9). Als je dan toch geld hebt, doe er dan iets goeds mee. Nodig voor je feesten de mensen uit die nooit op een feest kunnen komen (Luc. 14: 12-14). Leen je geld uit, zonder te verwachten dat je het terugkrijgt. Dan word je in het koninkrijk beloond (Luc. 6:34-35).

Verkwistende God Na de uitstorting van de heilige Geest ontstaat er een gemeente in Jeruzalem. Een van de eerste dingen die men doet is alles delen en alles verkopen. Kennelijk lokt het geloof in Jezus dat bij die eerste christenen uit. Alleen Jezus is nog hun Heer en hun toekomst is zijn koninkrijk. Geld is alleen nog maar bedoeld om dat koninkrijk te verwachten en zichtbaar te maken. Wat is daarvan de drijfveer? Misschien hechtte men geen belang meer aan aardse bezittingen omdat men verwachtte dat het niet lang zou duren

voordat Gods koninkrijk definitief zou komen. Misschien is de houding van de eerste christenen een weerspiegeling van hoe ze God hadden leren kennen: als een verkwistende God, een God die eindeloos gul van zijn liefde uitdeelt. Ze hadden kort geleden Hem gekruisigd, maar het bleek dat God zelf zijn Zoon aan hen had overgegeven om hen tot zich te trekken. Een eindeloze nooit te betalen schuld vergaf Hij hun. God had alles voor hen over gehad om hen bij zich te hebben. Dat inspireerde hen ook om niets buiten Hem nog van waarde te achten, om alles als vuilnis te zien. Ze wilden hun leven winnen en daarom alles verliezen. Niets had meer waarde op zich, maar alles krijgt zijn waarde in de verbondenheid aan God en de naaste.

Goedkoper Die onbekommerde houding die Jezus en veel van zijn eerste volgelingen laten zien, zijn veel christenen inclusief ikzelf kwijtgeraakt. Het vergt oefening en geestelijke groei om mammon niet de plaats te gunnen die hij in onze samenleving vanzelfsprekend lijkt te hebben. Iemand die ik laatst ontmoette, deed het zo: hij heeft een hoge managementfunctie bij een zorginstelling en had daarom recht op een leaseauto in een hoge prijsklasse. Hij had die dure auto niet nodig en vroeg om een goedkopere. Het bleek een heel

gedoe: de dealer reageerde verbaasd en in zijn omgeving was er weinig begrip voor: 'Als je daar recht op hebt, hoef je toch niet met minder genoegen te nemen?' Maar hij had liever dat het geld gebruikt werd voor datgene waarvoor zijn zorginstelling bestaat.

'Niets heeft meer waarde op zich, maar alles krijgt zijn waarde in de verbondenheid aan God en de naaste'

Toegankelijke welluidendheid

Een nieuwe liedbundel van Dirk Zwart

TEKST: JAN SMELIK, HYMNoloog ///

Ondanks de leegloop van kerken en de afnemende invloed van het christendom in onze maatschappij verschijnen er voortdurend nieuwe liederen en nieuwe liedbundels. De reden hiervan wordt kort en krachtig verwoord in de titel van de nieuwe liedbundel van Dirk Zwart: *Gij die ons zingen doet*.

Vaak bevatten liedbundels liederen van een heel aantal dichters en componisten of teksten van één dichter die door diverse componisten op muziek zijn gezet. De nieuwe bundel van Dirk Zwart onderscheidt zich doordat er teksten van verschillende lieddichters in staan, maar één componist, namelijk Zwart zelf, componeerde alle melodieën. De bundel bevat 77 strofische liederen en zeven toonzettingen van liturgische teksten, zoals de Geloofsbelijdenis van Nicea, het Onze Vader en acclamaties bij de schriftlezing. De melodieën heeft Zwart in de afgelopen dertig jaar gecomponeerd. Er staan nieuwe en al eerder gepubliceerde liederen in de bundel. Zoals het Voorwoord meldt, is de uitgave van deze verzameling bedoeld om de liederen onder een breder publiek te verspreiden dan tot nu toe gebeurd is.

Indeling De bundel opent met zeventien Bijbelliederen, waarna liturgisch jaar-rubrieken opgenomen zijn. Vervolgens biedt de bundel een aantal

liederen bij diverse elementen uit de kerkdienst, zoals de opening van de Schrift en de sacramentsviering. Hierna volgen de rubrieken 'Avond', 'Levens-einde' en 'Overige liederen'.

Zoals de ondertitel aangeeft, gaat het om 'nieuwe liederen voor de gemeente', bedoeld dus voor gemeentezang. Daaronder vallen ook diverse kinderliederen, die echter zonder problemen ook door volwassenen op de lippen genomen kunnen worden, of waarin de hele gemeente participeert. Een mooi voorbeeld van het laatste is het lied 'Als alles dor en donker lijkt' (tekst: Ria Borkent) waar de kinderen de coupletten kunnen zingen en de gemeente het refrein.

Verreweg de meeste teksten, ongeveer dertig, zijn van Ria Borkent. Van Martin de Geus zijn zestien liederen opgenomen, terwijl Sytze de Vries vertegenwoordigd is met een dozijn liedteksten. Van de andere lieddichters die op de omslag genoemd worden, is een gering aantal liederen opgenomen: van Hans Mudde zeven, van André F. Troost zes, van Andries Govaart en René van Loe-

nen elk drie en van Jaap Zijlstra twee. Jan Visser en Huub Oosterhuis leverden elk één tekst.

Gekunsteld Het spreekt voor zich dat de ene liedtekst beter geslaagd is dan de andere. Sommige teksten vind ik nogal gekunsteld en mooi-doenerig overkomen, bijvoorbeeld in formuleringen als 'Scheep weer het licht, wil dagen in ons midden' (lied 16:1) of 'God kreeg in al zijn woorden stem' (lied 21:6). Dergelijke taal in kerkliederen is tegenwoordig bij velen populair, maar ik heb een voorkeur voor ongekunstelde, heldere liedteksten als Borkents 'Wij zingen God ter ere' (lied 48). Fraaie metaforen kunnen op een heel natuurlijke manier de inhoud prachtig versterken; voorbeelden daarvan zijn de liederen van Jaap Zijlstra en het populaire 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' van Huub Oosterhuis.

De populariteit van het laatstgenoemde lied, dat als Gezang 174 in het Gereformeerd Kerkboek is opgenomen, is ongetwijfeld mede te danken aan de melodie waarop het lied doorgaans

gezongen wordt. Bernard Huijbers componeerde die wijs oorspronkelijk bij de berijming van Psalm 119:64 (Berijming 1967): 'Een smekeling zo kom ik voor uw troon.' Later is deze melodie via een aantal liederen van Oosterhuis bekend en geliefd geworden. Omdat Huijbers' melodie voor meer liederen gebruikt wordt, zal Dirk Zwart ervoor gekozen hebben een nieuwe melodie te componeren. Maar ik denk niet dat Zwarts melodie die van Huijbers zal kunnen verdrijven.

Nieuwe melodieën Oosterhuis' lied is niet het enige waarvoor Zwart een nieuwe melodie componeerde. Hij deed dat onder meer ook voor de prachtige liedtekst 'Zoals een bloem zijn kelk heft naar de zon' van Jaap Zijlstra, die over het algemeen gezongen wordt op een melodie van Jos D'Hollander (Gereformeerd Kerkboek gez. 173). Het andere lied van Zijlstra in Zwarts bundel, 'Heilige Geest, Gij hemelhoge', is oorspronkelijk gemaakt op de uitbundige melodie van Psalm 149. De nieuwe melodie van Zwart sluit naar mijn smaak meer aan bij het ingetogen karakter van de tekst. Ook voor kerstlied 'Blaas de bazuin en sla de trom' (Gereformeerd Kerkboek gez. 83) van André F. Troost schreef Zwart een nieuwe melodie, die, mits gezongen met de begeleidingspartij van de componist, een bruikbaar alternatief biedt voor de melodie van Mason/Händel.

Waardevol vind ik dat Dirk Zwart in zijn bundel niet alleen de melodieën opgenomen heeft, maar ook begeleidingszettingen. Een paar begeleidingspartijen zijn specifiek voor piano, de meeste zijn voor orgel of kunnen op beide instrumenten gespeeld worden. Een aantal keren zijn de melodie en de begeleiding die Zwart daarbij

componeerde, onafscheidelijk, en doen begeleiders er goed aan om niet zelfgemaakte harmonisaties te gebruiken. Soms bevat de bundel zettingen met kwintparallellen (dikwijls accentkwinten) die mij binnen de stilistische context van de zetting lelijk in de oren klinken.

Divers De melodieën van Dirk Zwart zijn divers van karakter. Soms eenvoudig, zoals de liederen bij de 'Ik ben'-woorden uit het Johannes-evangelie (vgl. Gereformeerd Kerkboek gez. 57-59, 62, 63), maar op andere momenten statig verheven, zoals de melodie van 'Christus in het graf geborgen' (Gereformeerd Kerkboek gez. 93).

Zoekend naar een karakterisering die op vrijwel alle Zwart-melodieën van toepassing is, kom ik uit bij de type-ring 'toegankelijke welluidendheid'. Vooral de melodieën die aansluiten bij de liedcultuur van de Basisbeweging (Antoine Oomen, Tom Löwenthal) zijn warm en welluidend. Vaak wordt dat bereikt door de piano als begeleidingsinstrument te gebruiken in plaats van het orgel.

De bundel is in een ringband uitgeven op A-4 formaat. Doorgaans staat op de linkerpagina de liedtekst met melodienotatie en op de rechterpagina de begeleiding. Zowel tekst als muziek zijn goed leesbaar afgedrukt.

N.a.v. Dirk Zwart, *Gij die ons zingen doet*. Nieuwe liederen voor de gemeente op teksten van Ria Borkent, Martin de Geus, Andries Govaart, René van Loenen, Hans Mudde, Huub Oosterhuis, André F. Troost, Jan Visser, Sytze de Vries, Jaap Zijlstra. Lochem: Muziekuitgeverij Nootzaak 2012. 197 blz. Prijs: € 45,- plus verzendkosten. Bestellen: nootzaak@jak.nl

ADVERTENTIE

Op weg naar Pinksteren

Dit dagboek van **ds. J.M. Mudde** is bijzonder geschikt voor het toelevan naar het pinksterfeest. Het boek Efeziërs vormt de leidraad. Paulus schrijft in deze inspirerende brief over de kracht van de Geest en bemoedigt de lezers vreugde te vinden in hun opgestane Heer. Met leesrooster, vragen en opdrachten.

Buijten & Schipperheijn Motief

184 p., € 12,50 – in de boekwinkel – www.buijten.nl

KERKDIENTEN WADDENEILANDEN

Net als andere jaren zullen er als God het wil ook dit jaar tijdens de vakantieperiode diensten belegd worden op Ameland en op Terschelling. Heeft u gelegenheid om voor te gaan op Ameland, meldt u dan voor 13 april bij H. Norder tel: 050-8505833/06-47551244, email: commissieameland@live.nl.

Op Terschelling is het plan om diensten te beleggen op de volgende zondagen: 31 maart (Pasen), 28 april (meivakantie), 19 mei (Pinksteren), 30 juni t/m 1 september (zomervakantie) en 20 oktober (herfstvakantie). Kunt u op één van deze zondagen voorgaan, meldt u dan bij Stichting Gereformeerde Vakantiesamenkomsten Terschelling (SGVT), H.C. Kammeraat, tel. 0182-393521, kammeraat@live.nl.

50 JAAR COGG

Dit jaar bestaat het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) 50 jaar. Op de COGG-conferentie op 19 september in De Aker in Putten bezinnen we ons op het thema: 'Gereformeerde Gezindte toen, nu en in de toekomst.' Een aantal sprekers zullen een reactie geven op verschillende aspecten van het referaat dat wijlen ds. G. Boer in 1964 voor het COGG gehouden heeft: 'Gereformeerde Gezindte nu en in de toekomst.' Verder aandacht voor de missie van het COGG nu en in de toekomst voor het geheel van de Gereformeerde Gezindte. Meer informatie over het werk van COGG is te vinden op www.gereformeerdappel.nl/cogg.

EXAMENS VGK-CERTIFICATEN A & B

D.V. op zaterdag 29 juni is er weer gelegenheid om examen af te leggen voor de VGK-certificaten. Deze certificaten geven een goede indicatie over de bekwaamheid van iemand als kerkorganisator. Uitvoerige informatie over de exameneisen vindt u op de website van de VGK (www.eredienst.com). De examens worden afgenomen in de Gereformeerde Kerk (vrijg.) te Dalfsen. Opgave/info: Henk Ophoff, tel. 0529 434029, e-mail: examens@eredienst.com.

TRAININGEN STICHTING GAVE

Voor personen die actief zijn onder asielzoekers biedt Gave passende trainingen op gebied van kinderwerk, jongerenwerk, vrijwilligersbeleid en vrouwenwerk. Het kleurrijke asielzoekerswerk is spannend door de grote diversiteit in cultuur, achtergrond en godsdienst. Bemoediging en praktische toerusting is nodig om in het werk onder asielzoekers te volharden. De trainingen voorzien in deze behoefte. De trainingen worden verzorgd door Gave-medewerkers en andere deskundigen op gebied van asielzoekerswerk. Lessen vanuit de praktijk worden gecombineerd met werkvormen om onderlinge ervaring te kunnen delen. De trainingen helpen om op een relevante manier gastvrij te zijn voor vluchtelingen en hen Gods liefde te laten proeven. Vol inspiratie en met nieuwe ideeën vertrekken de deelnemers weer naar huis. Meer informatie is te vinden op www.gave.nl/training

Beroepen te:

Hoogeveen: kandidaat W.M. Blijdorp te Zwolle.

Bergen op Zoom: T. de Boer te Pretoria-Maranata (Zuid-Afrika, zendingswerk in townships Soshanguve en Mamelodi);

Zwijndrecht-Groote Lindt: Joh. A. Schelling te Venlo;

Zeewolde: H.J. Messelink te Zwolle-Zuid.

Ommen-Noord/Oost: R. Prins te Buitenpost.

Capelle aan den IJssel-Zuid/West: J. Beekhuis te Amersfoort-Emiclaer.

Aangenomen naar:

Vlaarding: G. Treurniet Azn. te Rijnsburg

Amersfoort-Hoogland: S.S. Braaksma te Roden.

Jubilea:

Harde berg-Baalder | 6 maart | vijftiengintig jaar predikant: ds. A.H. Verbree (1961).

Heemse | 11 maart | veertig jaar predikant: ds. E. Woudt (1948).

Preekconsent:

Harderwijk - De classis Harderwijk heeft aan ds. P. Houtman te Barneveld preekbevoegdheid verleend.

Ook mag hij de sacramenten bedienen en ambtsdragers en huwelijken bevestigen.